

EX-LIBRIS
SIGMUND SEELIGMANN.

הכנור

הכנור

והוא

מנחת זכרון

מזכרת אהבה לאוהבי תושיה

מאת

דוד בהרבני מ' צבי הירש ראזענבאנד נ"י

אמסטרדם

בדפוס

דוד בן המנוח כהר"ר יעקב פרופס כ"ץ זצ"ל

ראפענבורגרשטראהט No. 157.

בשנת תר"א לפ"ק.

דברי נכבדות על המחברת הזאת מהרבנים המאורים הגדולים נ"י אשר כתבו לה את ידם.

השירים האלה היו בפי כדבש לחכי לכן חשבתי בלבבי ובפי עטי אומר אם יהיה בחפץ המחבר להעלותם על מכבש הדפוס גם אני אהי' מהקונים. ונראיה כי איש הגון הוא ובן טובים כבר נודע לי מאנשי אמת.

כ"ד הכותב פה האג מ"ד למב"י תר"א לפ"ק.

הק' יוסף אשר לעמל הונה פה האג והמדינה יע"א.

את דברי השירות אשר שר דוד ה"ה מ"א הרבני המופלא מו' דוד ראזענבאנד מווארשויא ראיתי עלי אדני המליצה הטבעו ודברים ערבים לשומעיהם בהם נמצאו, לכן למלאות משאלותיו אשר שאל ממני אף ידי תכון עם שאר המסכימים להוציאם חוצה למען לשמח את נפש הקורא במשל ומליצה.

דברי הבעה"ח יום ג' י' תמוז דהאי שתא תר"א כי טוב המה לפ"ק.

הק' נפתלי צבי הירש החונה בק"ק שוואל והגלילות יע"א.

מי גבר יראה שפת עבר כי תדאה כנשר שמים ולא ירים עוד כנפיה למען תגביה עוף הגבה למעלה? מעוף זה מבנות השיר אשר במחברת הזאת ראו עיני עטפה נפשי שמחה; ע"כ אמצא את המחבר על כנפי עטי למען יעלה ויגדל פרי. והיה כי יזכהו ה' הטוב להעלותה על הדפוס להפיצה בישראל אז

ממיעט כספי אקנה לי מחברת ותהי האמת נאדרת. וממני ילמדו ישורון וכן יעשו אוהבי ומכבדי שפה העבריה ותקרא גברת כמלפנים כי בת מלך היא.

כ"ד הבעה"ח פה ראטטערדס יום א' יו"ד סיון תר"א לפ"ק.

מנחם מענדיל לעווענשטאם חונה פה הק"ק.

התענגתי מהשירים האלה והנני לקחת עקסעמפלאר אחד מיד המחבר ידידי הרבני מ' דוד ראזענבאגר.

הק' אברהם שושן דיין בק"ק אמסטרדם יע"א.

מי הוא אשר יאהב שפה ברורה וקדושה שפת עבר לשון מדברת גדולות בכל חכמה ומדע בשירה ומליצה נשגבה ולא תתעדן נפשו כי יצעד גבר על במתי התבונה להגביה בנות השיר ביקר תפארת עשתונות זכות את זה חזיתי איש מהיר במלאכתו מלאכת כנור נעים ה"ה ידידי הרבני המופלא מ' דוד ראזענבאגד נ"י מילידי ווארשויא. הוא הראה לכל ידו הרמה בידיעת הלשון ויופי מליצות באגודת שושנים אשר לפנינו, לכן אהי' גם אנכי בין המהלכים לעזור את הרבני הנ"ל ולקנות מחברת השירים הללו בכסף מלא כפי אשר יושת דמי מחירה. ועתה אוהבי הלשון ודורשיה אשר ת"ל רבו בעירנו חושו להעלות מכס על הספר הזכרון לסעדו להוציא מחשבתו מן הכח אל הפועל בימים לא כבירים ולא יחת לנסות א"ע לעוף למעלה והגבה על במתי המליצה.

כ"ד המדבר בעד החכמה והתושיה אמסטרדם טוב סיון תר"א לפ"ק

הק' ישכר בער בערנשטיין בלא"א מ"ו הגאון מוהר"ש זצוקל"ה דיין דק"ק הנ"ל.

הקדמה

אבות פ׳ ב׳ משנה א׳ רבי אומר וכו׳, והוי זהיר במצוה קלה כבחמורה וכו׳ פי׳ הרמב״ם ז״ל שצריך לזהר במצוה שיחשב בה שהיא קלה כלמידת לשון הקודש במצוה שהתבאר חומרתה שהיא גדולה כמילה וציצית ופסח. וכאשר נתבונן בדברי הרב ז״ל נבין כמה גדלה לה״ק בעיניו עד שידמה אותה לשלשה המצות הגדולות אשר, בראשונה כרת ה׳ בריתו עמנו, השנית נתן לנו לזכור בו תמיד ונראה ונעבדהו כמש״כ וראיתם אותו וזכרתם וגו׳, ובשלשית נראה השגחתו הפרטית כי פסח ה׳ על בתי בני ישראל, ולב הרואה יראה כי אלה הענינים נכללו בלה״ק, בה כרת ה׳ עמנו ברית בחורב ונתן אש דת לנו. בדברנו בה נזכור את אביה תמיד הוא אלקנו אשר הורישה לנו. וגם בה נראה ההשגחה הפרטית כי חסדי ה׳ לא תמנו ובצל מלכי הארץ שפתנו אתנו.

והנה מעת גלה ישראל מאדמתו, וברבות הזמן הורד עדיו מעליו אין חכמה ואין ידיעה אשר אין להם רועה מהעמים אשר בם התערבו וישראל רק כבוצר על סלסלות ישיב ידו עליהם, ולא הונח לו רק מקום להתגדר בהם. — זאת אחת היא אשר עוד

לו נשארה ואשר תבנהו פאר בצבי תפארתה, שפה העבריה אשר עמו הגלתה, ואולם היא יושבת גלמודה מבלי באי לשאול לה לשלום, ובני עליה המה מועטים אשר יפשיטו אותה את בגדי אלמנותה.

מי יראה זאת ורוחו לא תעוררהו לדבר על לב זאת האומללה ולנחמה. — ובמה תתנחם? הלא עם אמוניה הנושאים בריתה עלי פיהם מדברים כלשון עמה, זאת היא אשר העירה את רוחי, ורוחה הלבשתני אומץ לדבר נגד מלכי רבנן ולא אבוש, ועל מזבחה הקרבתי היום את מנחתי זאת, ואם תערב לקוראי אז יאושר בארץ

המחבר

קוראים נכבדים!

אַל תַּבִּיטוּ אֶל מַרְאִיתִי קוֹמָתִי אַל תָּמוּדוּ,
אַל תִּמְנוּ אֶת מַאֲמָרַי וּמִסְפַּר דְּבָרַי תִּפְקוֹדוּ;
אֶת תָּכְנִיתִי בְּחוֹנוּ אִם טוֹבָה וְאִמְרוּ טוֹב לַזָּכֶר,
כִּי יַלְדֵי שְׂפַת קֹדֶשׁ לֹא יִמָּכְרוּ מִמְּכֶּרֶת עָבֶד.

דברי המחברת

מצב שפת עבר

רְאוּ שְׂפַת עֵבֶר
בַּת שָׁמַיִם ;
בְּיַרְכָתַיִם ,
תִּזְעַק שֶׁבֶר :

„בְּשֵׁפֶל קֶרֶת
אֲנִי בוֹדֶדֶת –
לֹא נִפְקֶדֶת ,
מִתְנַכֶּרֶת".

„וְאִם תִּטּוֹפְנָה
אַף תְּזוּבְנָה
שְׂפָתַי מֹגֶר
בְּסָרַת טַעַם
דְּחוּיָה בְזַעַם
אֶעֱמוֹד מִנֶּגֶד."

נחומים על לבה

אַל תִּזְעָמִי
נָא הַגְּבֶרֶת !
עוֹר , נֶעֱכֶרֶת !
עוֹד תְּרֻחָמִי.

רְאִי דְבָרַיִךְ
אִמְרֵי שֶׁפֶר
מִכָּל סֵפֶר
כְּפִי מְכַבְּדָיִךְ.

וְעוֹד שְׂפַת עֵבֶר
תַּעֲלִי אֵבֶר
עוּף כַּנֶּשֶׁר
כִּי אוֹהֲבַיִךְ
גַּם מְכַבְּדַיִךְ
יוֹרְעֵי פֶּשֶׁר.

שיר

למלך ווילהעלם השני יר״ה

אדוננו מלך הללנד.

בהיותו באמסטרדם ביום אסרו חג זמן חרותנו.

בשנת

מלך ביפיו תראינה עיניך לפ״ק.

כָּל בָּתֵּי אַמְסְטֶרְדַם הַיּוֹם נִנְעָרוּ
לְאוֹר בְּאוֹר מַלְכָּם אַנְשֵׁיהֶם יִנְהָרוּ
יַחַד עָשִׁיר וְאֶבְיוֹן אֶזְרָח וְהֵלֶךְ;
שְׁאוֹן שִׂמְחָה יִשָּׁמַע בִּרְחֹבוֹת קֶרֶת
וּבְכָל הָעִיר יָצְאוּ קַוֵּי*) הָעֲטֶרֶת.
בְּרֹאשׁ בְּחִיר נֶדֶרְלַנְד. בְּרֹאשׁ וִלֶם הַמֶּלֶךְ.

*) גלאנן כמו בכל הארץ יצא קום תלים ט׳ ה׳

כַּשַּׁחַר פָּרוּשׂ עַל עַמּוֹ אוֹרֵהוּ
בִּצְפִירַת תִּפְאַרְתּוֹ יָרוּם קַרְנֵהוּ
כַּלְּבָנָה לָהּ חַמָּה קַרְנָהּ זוֹרֶקֶת;
עָלֵיהוּ כָּל נֶפֶשׁ גֵּאוּת לוֹבֶשֶׁת
וּלְהֶלֶם הוּא מַלְכִּי כִּלְבָּהּ רוֹגֶשֶׁת
וּכְקֶרֶן מְשִׁיחָה בָּהּ עוֹז יוֹצֶקֶת.

מִשָּׁרְשֵׁי אָרַאנְיֶע פָּרָה הַנֵּצֶר
מְחַכַּד עֵץ עַמָּיו יוֹרֵשׁ הָעֶצֶר
לְחֶרְדַּת מִתְקוֹמְמָיו וּלְמוֹקֵשׁ עַם מֶרֶד;
לֹא רַק*) הַתּוֹלָדָה כִּסְאוֹ הֵכִינָה
וּבְמִשְׁפַּט נַחֲלָה מַלְכוּתוֹ תָּלִינָה
אַף לֹא בְּפִתְגַם מֶלֶךְ חָרוּת בְּחֶרֶט;

*) „תוכן עצמו ועוד שנים עמו משני חרוזים הבאים אחריו."

גַּם שְׂכָרוֹ נָתַן עַל מִצְחוֹ הַנֶּזֶר
חָשַׂף זְרוֹעַ עוֹז לְעַמּוֹ שָׁלַח עֵזֶר
שִׁבַּר מַלְתְּעוֹת עוֹל כּוֹ בָּגַד בֶּגֶד;
עוֹד אִבְחַת חַרְבּוֹ הַמְחֻצֶּבֶת רַהַב
עוֹר תִּשְׁכּוֹן בְּלֵב בּוֹגֵד חֶרְדַּת הַלַּהַב
עַתָּה לוֹ יִתְכַּחֵשׁ יַעֲמוֹד מִנֶּגֶד. —

מָה אַמְסְטֶרְדַם מַה עֵינַיִךְ תִּרְאֶינָה?
אֵיפֹה הוֹד מַלְכֵּךְ כּוֹ הַיּוֹם תֶּחֱזֶינָה?
אוֹ בָּאַרְגָּמָן? — רְאוּתוֹ לֹא תִשְׂבַּעְנָה;
לֹא הָעֲטֶרֶת כְּבוֹדוֹ עָלָיו מְרַחֶפֶת
עֻזּוֹ לִוְיַת חֵן רַקָּתוֹ צוֹנֶפֶת
פְּעֻלּוֹתָיו הַבֵּט הֵם יָפְיוֹ תַּבַּעְנָה.

אַף הַגִּבּוֹרִים כֻּם כִּבוֹדוֹ יְסוֹבוּ
צִיּוּנֵי עֳזָם קַרְנַיִם יָרוֹבוּ
תִּתְפַּלֵּא עַל מַרְאֶה יִפְעַת מַדָּמוֹ*) —
דַע כִּי רַב מִזֹּאת אֱמוּנָתָם קוֹרֶנֶת
הָאֱמֶת בִּלְבָבָם לָהֶם חֵן נוֹתֶנֶת
וּמַעֲשֵׂי הֶחָיִל הֵם עֲדִי לְבָמוֹ.

וּמִי יָצַק בָּם רוּחַ הֵעִיר בָּם חָיִל?
חֵרֵף מַעַרְכוֹת זֵד לְעוֹג לַאֲרֻבַּת לָיִל?
נְדִיבַת נְגִיד אֲרַנְיֶע לְעַמּוֹ טוֹב חוֹשֶׁבֶת;
לֹא עֲשׂוֹת לוֹ שֵׁם לִקְרָב צִוָּה חָיֵהוּ
עֱנוֹשׁ מוֹרְדֵי אוֹר דּוֹרְשֵׁי רָעַת עַמֵּהוּ
לְזֹאת נֶפֶשׁ יְקָרָה בְּלִבּוֹ יוֹשֶׁבֶת.

---

*) אוניפארם כי כן יקרא המלבוש של העומדים בצבאות המלכות.

שׁוּרָה נֶדֶרלַנְד בְּלֵב מַלְכֵּךְ הַבִּיטָה
הֲלֹא שָׂשׂוֹן תִּשְׁתֶּה אוֹתָךְ גִּיל תַּלְעִיטָה
כִּי בוֹ*) תִּרְאֶה צַלְמֵךְ דְּמוּתֵךְ מְתוֹאֶרֶת;
בּוֹ חָזָק כְּמִבְצָר לָךְ עוֹז מִבְטֶחָה
בֶּטַח תֵּשֵׁב פְּרָזוֹת כִּי הוּא מַעֻטֵּךְ
בּוֹ לְחֶסֶד וֶאֱמֶת לָךְ אֱמוּנָה חוֹרֶרֶת.

הִיא כְצִפֳּרִים עָפוֹת עָלֶיךָ גוֹנֶנֶת
מְקֻשָּׁה לֹא תָפִיק וּבְרִיתוֹ נֶאֱמֶנֶת
הִיא תָּכִין כִּסְאוֹ מַלְכוּתוֹ סוֹעֶדֶת. —
הָשִׁיבוּ חַרְבְּכֶם, גִּבּוֹרִים! אַל תַּעַר
שׁוֹמְרֵי רֹאשֵׁהוּ! אַל תִּדְאֲגוּ לְסַעַר
עַל דַּלְתוֹת אַרְמוֹנוֹ אֱמוּנָה שׁוֹקֶדֶת.

*) נתוכנו

וְאַתָּה עָם! עֲנֵה בְרָכָה אֶזְרָח וְהֵלֶךְ
לְשִׁירָתִי אוֹמֶרֶת מַעֲשַׂי לַמֶּלֶךְ
וּלְבִרְכָתִי מִלְּכִּי אֵלָיו נוֹכַעַת;
וּלְמַלְכָּה אֵשֶׁת חֵן כָּבוֹד וְתִפְאֶרֶת
וְלִנְטִעֵי נַעֲמָנִים כָּל גְּבִיר וְכָל גְּבֶרֶת
אֲשֶׁר בְּאוֹרַח צְדָקָה פְּעֻלָּתָם נוֹדַעַת.

„יַאֲרִיכוּ יָמִים וְשֶׁפַע בְּרָכָה יִינָקוּ
וּבְבֵית מַלְכוּתָם שָׁלוֹם וְשִׂמְחָה יִשָּׁקוּ". —
עֲנֵה אִתִּי בְרָכָה עָם! אָדוֹן וָעֶבֶד
אֱמוֹר! מַלְכוּת וּלְהֶלֶם לְעוֹלָם תִּכּוֹנָה
וּבִרְכַּת אֱלֹהֵינוּ עָלָיו תִּשְׁכּוֹנָה
וְעַד דּוֹר דּוֹר מִבֵּיתוֹ לֹא יָסוּר שֵׁבֶט.

האדם

אֱנוֹשׁ יְצוּר חָלוּשׁ לִתְמוּרַת הַזְּמַן שַׁעֲשׁוּעַ
עָרוּךְ לְמִקְרִים לִבְקָרִים יִתְאַסְּפוּ
מֵעֵדֶה*) גַּן אֱלֹהִים תֵּבֵל בָּהּ נָטוּעַ
מִשְׂחָק לִפְגָעִים לִרְגָעִים יִתְחַלְּפוּ
עַתָּה יַעֲלֶה שִׂיאוֹ וְהוּא בְּהֵיכְלֵי מֶלֶךְ
רֶגַע יִשָּׁחַח וּמְחַיֵּק בַּפֶּלֶךְ.

מִכֹּבֶד הַמִּקְרִים עַל פָּנָיו יַחֲלוֹפוּ
מִכֹּבֶד פְּגָעִים אֵין מִסְפָּר עַל הָאָרֶץ
הַשָּׁמַיִם עָלָיו תְּמוּרוֹת יַעֲרוֹפוּ
כְּפִי מִשְׁטָרָם יֶחֱלַשׁ אוֹ יִפְרוֹץ פֶּרֶץ
וְגַם מְנַהֶמֶת לֵב לֹא יִמְצָא מָנוֹחַ
אִם לַעֲצוֹר בְּרוּחוֹ לֹא יַעֲצוֹר כֹּחַ.

*) פועל יוצא נגזר משם עדי.

כִּי רַבּוֹת הַתְּמוּרוֹת הַזְּמַן נוֹבֵעַ
יֶשְׁנוֹ רִגְשַׁת אָדָם בְּכָל עֵת וָרֶגַע
עַל רַע יִתְעַצֵּב וּבְטוֹב גִּיל שָׂבֵעַ
יָחוּשׁ חֲלִיפוֹת לִרְגָעִים עוֹנֶג וָנֶגַע;
כִּי רִגְשׁוֹת לֵב לְפִי הַזְּמַן תִּתְחַלֵּפְנָה
כְּכַנְפֵי רֵחַיִם לְכָל רוּחַ תְּרַחֵפְנָה.

כָּל שׁוֹאֵף רוּחַ כָּל בָּשָׂר לְמִינֵהוּ
נֶאֱחָז בִּרְצוֹנוֹ כּוֹ הַטֶּבַע נָטָעָה.
אַחֲרֵי אָוָתוֹ הוֹלֵךְ אַחֲרֵי נַפְשֵׁהוּ
כָּל עוֹד יַד הַמָּוֶת לֹא בוֹ נָגָעָה
אָכֵן רוּחוֹ יִשְׁקוֹט לֹא יֵדַע שֶׁבֶר
וְעוֹצֶב בְּלִבּוֹ לֹא יִכְרֶה לוֹ קֶבֶר

לֹא כֵן הָאָדָם בּוֹ נִשְׁמַת שָׁמַיִם
מוֹשֵׁל בְּרוּחוֹ כִּבְחִירָתוֹ יִטֵּהוּ
לְכָל חֵפֶץ לוֹ יַעַשׂ רְצוֹנוֹ כְּנָפַיִם
וְלֹא תִבָּצֵר מִמֶּנּוּ מְזִמָּתֵהוּ
הוּא אִם לֹא יְפַלֵּס דְּרָכָיו לִבּוֹ נָגוּעַ
וְכִבְהֶמַת הַיָּם בּוֹ יִרְגַּז יָנוּעַ.

כִּי יֵצֶר וֶאֱמוּנָה בְּלִבּוֹ יָגוּרוּ
זֶה יִפְנֶה אֶל דַּרְכּוֹ וְזֹאת אֶל עֶשְׂיָהּ
וְאִם מַעֲשֵׂי הַיֵּצֶר חֻקָּם יַעֲבוֹרוּ
וְהָאֱמוּנָה אָז לֹא תָפִיק מְזִמּוֹתֶיהָ
עַל דֶּרֶךְ לִבּוֹ הָאָדָם בּוֹטֵחַ
כְּשִׁכּוֹר עַל מִכְשׁוֹלִים עַל רַע פּוֹסֵחַ.

וּבְהִתָּעוֹת בְּדַרְכּוֹ לִמּוֹד אִוֶּלֶת
חֵרֵשׁ לְתוֹכָחוֹת מוּסָר אָטוּם הָאָזְנַיִם
פִּתְאוֹם תִּתַּקֵּן אֻמָּנָתוֹ · רַע גּוֹעֶלֶת
וְלִבּוֹ מִשְּׁאָגוֹתֶיהָ יִמַּס כַּמַּיִם ;
כִּשְׁאוֹן גַּלִּים נִצִּים עָלָיו נוֹהֶמֶת
וּבְרָעָתוֹ לְהֵרָגוֹ לוֹ מִתְנַחֶמֶת. —

הָאָדָם לֹא־עָז *) לִבּוֹ גּוֹרֵשׁ רֶפֶשׁ
לֹא כִּדְרִים מִתְחַלֵּף כָּל שָׁנָה וָחֹדֶשׁ
הַהוּא יִרְדֶּה בְתוֹקֶף כָּל חַי כָּל נֶפֶשׁ
הַהוּא יֶאֱחֹז בִּשְׁלֵי כֵּס הַדְרַת קֹדֶשׁ ?
הֲלִמְּעָנוּ אֵיתָנִים מוֹסְדוֹת הַטֶּבַע
חָלְצוּ שָׁדַיִם הֵנִיקוּ מְלוֹא שֶׁפַע ?

---

*) חלוש, כמו הושעת זרוע לא עז איוב כ״ו

אָכֵן רוּחַ הוּא בֶּאֱנוֹשׁ נִשְׁמַת שֶׂכֶל
בּוֹ כָּל מִקְרֵי הַתְּמוּרוֹת יַכְרִיעַ
בּוֹ יַשְׁבִּיחַ בְּקִרְבּוֹ הֲמִית הַסֶּכֶל
בּוֹ מַשְׂטֵמַת חַוּוֹת רָעוֹת יַכְנִיעַ
בּוֹ יְגַלֶּה כְּפוּנֵי שְׁאוֹל יֵרֵד תְּהוֹם וְיַעַל
וּבוֹ יְדַבֵּר נִפְלָאוֹת עַל מַלְאֲכֵי מָעַל. —

הָרוּחַ הַזֶּה גְּדֻלָּתוֹ נוֹדַעַת
יָכִין לוֹ חַיִּים מֵעֵבֶר לַקֶּבֶר
וְהָאֱמוּנָה לָהּ יִתֵּן אֹזֶן שׁוֹמַעַת
תַּנְחֵהוּ בִנְעִימִים כָּהּ יְבוֹרַךְ גָּבֶר
אֵלֶּה יִתְמְכוּ לִבּוֹ עַל אֶבְרֵי פַּחַת
וְעַל יָדָם בָּטוּחַ לֹא יִרְאֶה שָׁחַת.

קול נהי

על בני טבריא וצפת אשר מתו ברעש כ"ד טבת תקצ"א לפ"ק ועל בני צפת ועטרת ראשם הרב הגאון הגדול הצדיק החסיד מו' אברהם דוב מאוריטץ זצלה"ה אשר מתו במגפה בשנה הזאת תר"א לפ"ק. *)

פתיחה

אי ארץ חמדה מארצות נבחרת
ארץ צבי ישרון לתהלה ותפארת
כוכב מתנת אל בה תבל מתוארת. —
הזאת היא התמימה אין מחסור אין דופי
ראשית כל הוד והדר תכלית כל יופי
הזאת סגלת ממלכות הזאת תקרא גברת ?

---

*) כאשר כליתי השיר הזה (ולא ידעתי כי רעשה הארץ גם בצפת כמו בטבריה' כאשר יראה הקורא מהתוארים "נוהמת "סואנת אשר נתתי רק לטבריה) אז הוגד לי כי הרעש היה בשני הערים יחד ולכן הוספתי את המחלוקת הארבעה עשר המסומנה בככב כזה * ובזה אבטח כי לא יגרע לעדי הקוראים.

וְעוֹד דוֹפֵק לְבַב רַבִּים עֵת שְׁמָהּ יַזְכִּירוּ
עוֹד כַּהֲלֹךְ נֶפֶשׁ לָהּ שִׁירוֹת יָשִׁירוּ
כָּמַהּ לָהּ בְּשָׂרָם לָהּ כָּלְתָה נַפְשָׁמוֹ :
דְּמֵיהֶם בְּצִנּוֹרֵיהֶם כְּנַחַל יִשְׁטוֹפוּ
אוֹפַנֵּי רוּחָם בָּם כְּסוּפָה יִרְדּוֹפוּ
עַל כְּנָפָיו יִשָּׂאֵם חִישׁ אֶל אַרְצָמוֹ.

וּבַמֶּה תַּרְהִיבֵם נַפְשָׁם כִּי יְחָרֵפוּ
יַשְׁלִיכוּהָ מִנֶּגֶד עַל תְּהוֹם יְרַחֵפוּ
אָסוֹן לָהֶם מִשְׂחָק לְפֶגַע יִלְעָגוּ ?
עַל מֶה יִתְעַנָּגוּ כִּי בִּכְלֵי גוֹמֶא
יַעַרְבוּ הַבְּקִיעַ בִּשְׁאוֹן יָם הוֹמֶה
בַּמֶּה תִּגְמוֹל הַתְּלָאוֹת בָּם יִשְׁתַּרְגוּ ?.

הֲלֹא חָדֵל לָהּ עֶדְנָה חָלְפָה עֵת דּוֹדֶיהָ
סֻגְּרוּ דַּלְתֵי בִטְנָהּ צָמְקוּ שָׁדֶיהָ
לְחָיֶיהָ חֵן קֵהוֹת*) קַרְנָהּ גָּרוּעַ;
תַּחֲמוֹס גְּמוּל עוֹבְדֶיהָ לֹא תוֹצִיא זֶרַע
תִּתְכַּס בִּצְעִיף קוֹצִים אֲשֶׁר תַּעֲלֶה פֶּרַע
מַעֲטֵה יְרָקוֹן לְבוּשָׁהּ וְרֹאשָׁהּ פָּרוּעַ. —

לַחֲקוֹר תַּעֲלוּמַת כֹּחָהּ נַפְשִׁי מַחֲרֶשֶׁת
זֹאת לָדַעַת עִם רוּחִי מִתְלַחֶשֶׁת
בַּמֶּה תִמְשְׁכֵם בַּמֶּה יֵאָסֵרוּ? —
הֵם! — קוֹל דְּמָמָה דַקָּה נַפְשִׁי שׁוֹמַעַת
„תְּשׁוּקָה מִמְּקוֹר הַחַיִּים לָאֵלֶּה נוֹבַעַת
„כִּי כֵן שׁוֹתֶיהָ בְּנַפְשָׁהּ יִקָּשֵׁרוּ“.

---

*) רונצליך כמו ותבוז לקהת אם משלי ל׳ י״ז

„הֵם הֵמִית הַתַּאֲוָה בְּקִרְבָּם הֶחֱרִישׁוּ
רוּחָם עִם נַפְשָׁם לַיְיָ הִקְדִּישׁוּ
תּוֹרָתוֹ נַחֲלָתָם   בָּהּ יִסְתַּפֵּחוּ ;
לְזֹאת יִרְצוּ הָאָרֶץ רַגְלוֹ דָרְכָה
עָלֶיהָ תּוֹרָתוֹ לְפָנִים פָּרָחָה
עֲפַר רַגְלָיו הִיא עָפְרָהּ לָכֵן יְלַחֵכוּ."

* * *

רַבִּים וְכֵן שְׁלֵמִים בָּעִתִּים הָאֵלֶּה
כְּיוֹצֵא מִמְּקוֹם חֹשֶׁךְ מִבֵּית הַכֶּלֶא
מִשְּׁאוֹן שָׂשׂוֹן עֲלִיזֵי עוֹנֶג הִתְפָּרָדוּ ;
הִשִּׂיג בְּאַרְצֵנוּ רַק כַּף אַחַת נַחַת
בָּקְעוּ בִגְדוּדֵי אֵיד עָמָל וָפַחַת
בִּתְלָאוֹת עֲלֵיהֶם בַּדֶּרֶךְ נוֹעָדוּ.

עָלֵם הִצִּיג רַגְלָם עַל אַדְמַת קֹדֶשׁ
שָׂמְחוּ עָלֶיהָ כְּלֵיל הִתְקַדֵּשׁ חֹדֶשׁ
הוֹדוּ לָאֵל חַסְדּוֹ עַד כֹּה עֲזָרָמוֹ:
שָׁמָּה בְּנֶפֶשׁ מְנוּחָה מַחְסוֹר נָשָׂאוּ
עַל לֶחֶם לַחַץ בְּתוֹרָה הִשְׁתַּעֲשָׁעוּ
לֹא בִקְשׁוּ דָבָר כִּי אִם הַשְׁלֵם נַפְשָׁמוֹ.

וְלָכֵן מִגְוִיָּהֶם הֵסִירוּ עָוֹן
בָּזוּ כָּל עוֹדֵף תַּעֲנוּגִים וָיָיִן
עִם נַפְשָׁם כָּרְתוּ בְּרִית בָּאוּ בְּמָסוֹרֶת;
פִּנּוֹת לָהּ דֶּרֶךְ עָלָיו מִצְטַיֶּדֶת
הָכֵן לָהּ מָקוֹם שָׁם לְעוֹלָם עוֹמֶדֶת
שָׁם שְׁמוּרָה פְּעֻלָּתָהּ, נְכוֹנָה מַשְׂכּוֹרֶת.

גַם בָּאוּ כֻלָּם יַחַד בִּבְרִית מֶלַח
לִהְיוֹת לָהּ עֲבָדִים עַד יָשׁוּבוּ בְּכֶלַח
אֶל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר מִמֶּנָּה לֻקָּחוּ;
וּלְמַלְאוֹת צְבָאָם קַוּוּ לָהֶם נֶחֱרָצָה
לֹא כִּי אוֹרֶךְ יָמִים רוּחָם חָפֵצָה
רַק הָרֶב עֲשׂוֹת טוֹב לְמַעֲנוֹ פֹּה שֻׁלָּחוּ. —

הָהּ! פִּתְאוֹם הָרָעָה אוֹתָם סְבָבָה
מִבְּאֵר אֲבַדּוֹן לָהֶם מָוֶת שָׁאָבָה
לֹא כְּמוֹת כָּל אָדָם, פְּלָאִים בָּא הַמָּוֶת;
עַצְמוֹת גְּדוֹלֵי טְבֶרְיָא בְּרַעַשׁ דֻּכָּאוּ
אֲצִילֵי גָרֵי צְפַת בְּמַגֵּפָה גָוָעוּ
בִּדְמִי יְמֵיהֶם סֻגַּר עֵינֵיהֶם צַלְמָוֶת.

עוֹד בְּתוֹךְ הָרוּחַ קוֹל טְבֶרְיָא נוֹהֶמֶת
בִּקְבָרֶיהָ הַדֶּרֶךְ לְעוֹבְרִים חוֹסֶמֶת
לֹא פָּשְׁטָה לְבוּשׁ אֵבֶל עוֹד תִּתְיַפֵּחַ;
עוֹד נִכְמְרוּ רַחֲמֶיהָ כָּעֵת הִתְפּוֹרְרָה
מֵהֶגֶה וַיְהִי רוּחָהּ לֹא קָצְרָה
קוֹל דְּמֵי חֲסִידֶיהָ עוֹד מָרָה צוֹרֵחַ:

וּפִתְאוֹם גַּם צְפַת בּוֹכָה מִתְאַבֶּלֶת
עֶדְיָהּ קָרוּעַ בְּדָמָהּ מִתְגּוֹלֶלֶת
עַל צַוְּארֵי חֲלָלֶיהָ מָרָה צוֹעֶקֶת;
לֹא תַשְׁבִּית אַנְחָתָהּ טְבֶרְיָא סוֹאֶנֶת
לֹא תִמְחֶה לֶחְיָהּ הִתְנַחֵם מְאֶנֶת
עַל עֶבְרַת הַמָּוֶת הַדָּם נוֹאֶקֶת.

*

זָכוֹר תִּזְכּוֹר שִׁבְרָהּ וְנַפְשָׁהּ תָּשׁוּחַ
לְבָבָהּ בָּהּ יִמַּס לֹא קָם בָּהּ עוֹד רוּחַ
תִּתְעַטֵּף כְּחָלָל בְּמַכּוֹתָיו גּוֵֹעַ;
כִּי שְׁתַּיִם אַלְלַי הֵנָּה קוֹרְאוֹתֶיהָ
בְּיוֹם אֲחוֹתָהּ טְבַרְיָא דָּכְאוּ שָׁתוֹתֶיהָ
עַתָּה סַעַר קֶטֶב בָּהּ הִשְׁתָּרֵעַ.

אֵיךְ דָּעַךְ נֵר מְשִׁיחָהּ חָשַׁךְ אוֹרֵהוּ
רוֹעֶה צֹאנָהּ אֵיכָה שֻׁבַּר מַטֵּהוּ
אֵיךְ מַטֵּה נוֹעַם רֻצַּץ כִּכְלִי חָרֶס.—
הָעִיר הַקֹּדֶשׁ מִכַּעַס וָשִׂיחַ
אַיֵּה אַב הֲמוֹן יְשֻׁרוּן**) תִּזְעַק תַּצְרִיחַ
הָהּ! בַּחֹשֶׁךְ מָוֶת לוֹ רִפַּד עָרֶשׂ.

**) הרב הגאון מוה' אברהם דוב זצללה"ה

מִי יִגְדּוֹר בָּהּ פֶּרֶץ מִי יְחַזֵּק בֶּדֶק
מִי בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל יוֹרֶה לַצֶּדֶק
הַצַּדִּיק אָבַד הַקְּדוֹשִׁים נֶאֱסָפוּ:
מִי לִפְנֵי יִשְׂרָאֵל יַעֲמוֹד בַּפֶּרֶץ
הֵן נִשְׁבַּר מָעֻזּוֹ צַדִּיק בָּאָרֶץ
כַּסּוּפוֹת בַּנֶּגֶב יָמָיו חָלָפוּ.

עַל כֵּן צְפַת תְּיֵלִיל עַל לְבָבָהּ מְתוֹפֶפֶת:
„הָהּ! הוּרַד עֶדְיִי, הוּרַם הַמִּצְנֶפֶת
הוּרַד גְּאוֹן צְבִי, הַכָּבוֹד וְהַתִּפְאֶרֶת״
כַּנַּחַל תּוֹרִיד דִּמְעָה פַּלְגֵי מָיִם
וּמֵרוֹב בֶּכִי, חַכְלִילִי עֵינַיִם
„הוֹי אָדוֹן הוֹי הוֹדֹה נָפְלָה הָעֲטֶרֶת״.

נְבָלֶיהָ וּכְלֵי שִׁירָה הִתְקַלְקָלוּ
בְּשִׁגָּעוֹן תִּנְהַג נְגִינוֹתֶיהָ הוֹלָלוּ
זַעֲקַת שֶׁבֶר שִׁירוֹתֶיהָ תְּעוֹרֵרְנָה ;
קוֹלָהּ כְּשׁוֹפָר כְּכִנּוֹר יֶהֱמוּ מֵעֶיהָ
הַתֻּפִּים לְבָכָה וַחֲלִילִים צַוְּארֶיהָ
שַׁחוּ בְּנוֹת הַשִּׁיר אַךְ נְכָאִים תְּשׁוֹרֵרְנָה.

הַעוֹד חַרְבְּךָ מָוֶת מִדָּם לֹא רָוְתָה
עוֹדֶנָּה לְשׁוֹנְךָ בְּצָמָא נָשְׁתָה
עוֹד תִּרְעַב בָּשָׂר חֶרֶב גַּאֲוָתֶךָ ?
לָמָּה מִכְּלָאוֹת הַצֹּאן גְּזַרְתָּ יָחַד
אוֹ אִם יָמַי בְּצוּרֶת בְּהָדְרָת פַּחַד
מִי מִמֶּנּוּ יִמְנַע מְקוֹר מֵתֶיךָ ?

זָדוֹן לִבְּךָ אַכְזָרִי נַפְשִׁי יוֹדַעַת
רָאִיתָ הָרָעָה כִּי בְךָ נוֹגַעַת
אִם בִּנְתִיבוֹת מִשְׁפָּט יוֹסִיפוּ חַיֵּימוֹ:
לָכֵן בִּימֵי טוֹהַר כֻּלָּם הִתְקַדָּשׁוּ
הִשְׁתַּחֲווֹת לַיְיָ יַחַד נִגָּשׁוּ
פָּצִיתָ אֶת פִּיךָ וַתִּבְלָעֵמוֹ.

אָכֵן שִׂישׂ, שְׂמַח אַכְזָרִי! שִׂישׂ שְׂמַח מָוֶת!
גַּם עָלֶיךָ תַּעֲבָר כּוֹס תַּשְׁפִּיל שָׁבֶת
כִּי תִשְׁכַּר תִּתְעָרֶה לֹא תָעֵז מֵצַח —
עוֹד מְעַט אֲדוֹנְךָ מִיָּדְךָ יִקַּח חֶרֶב
יְחִיּוּ מֵתֶיךָ עוֹד לֹא תִטְרוֹף טֶרֶף
וְקוֹל יִקָּרֵא בִּלַּע הַמָּוֶת לָנֶצַח.

נחומים על המות.

אמש שואה בקבר אימתה ופחד
לב כל מביט בו ימס וכהתה כל רוח
כי בו אבדה עצמה כל הכחות יחד
כל בואיו לא ישובון כעשן ברוח.

אפס ישבית נוגש יסגור מעיני בכי
מדמעה יציל עין ורגל מדחי. —

שם תחת העץ על הקבר שרוע *)
זרע גן עדן חיי נצח זרוע. —

על כן אל תבכו למת אל לבבכם תקרעו
אותו מלאכי מעל הלא אליהם קראו.

*) אויסגעדעהנט כמו כי קצר המצע מהשתרע ישעי' כ"ח כ'

הגורל (1

אַל תֹּאמַר יֶתֶר מִכָּל גֶּבֶר
חֵצִי הֶעָמָל לְךָ כּוֹנְנוּ
אִם טוֹב אִם רַע כַּשְּׂאֵת כַּשֶּׁבֶר
לְכָל אִישׁ וָאִישׁ בְּגוֹרָל נִתָּנוּ. —
זֶה עֶרֶב יִשְׂמַח עַל מִשְׁתֵּהוּ
בּוֹקֶר כָּל שִׂמְחוֹתָיו עָרָבוּ
זֶה יוֹמָם תִּתְעַנֵּג נַפְשֵׁהוּ
לַיְלָה עוֹרְקָיו לֹא יִשְׁכָּבוּ.
שָׁם נָם גִּבּוֹר מִשְּׂדֵה מִלְחֶמֶת
פֹּה עֲזוּבָה עַל מַעַל צוֹרַחַת
תָּר 2) בָּאֲדָמָה נַפְשׁוֹ נוֹהֶמֶת
כִּי צְרוֹר כַּסְפּוֹ לוֹ הַמַּתָּכֶת.

(1 *Uit het Hoogduitsch*, Naar K. E. Eber.
(2 בערגווערקער כמו נגד מחצבי ההרים מ"א י' ט"ו

עָשִׁיר יֵאָנַח מִמְּרוֹם שֶׁבֶת
הָרָשׁ יִבְכֶּה בְּפֶתַח עֵינָיִם:
יְלָדִים עַל אִמָּם אֲסוּפַת מָוֶת
עוֹבֵר אוֹרֵחַ עַל פִּיק בִּרְכַּיִם.

וּבְכָל אֲשֶׁר בָּם נְשָׁמָה נִפַּחַת
יַחַד חֵלֶק כְּחֵלֶק גּוֹרָלָמוֹ:
פַּעַם זַעַם וּפַעַם נַחַת
לְשׂוֹבַע נַפְשָׁם מְנָת כּוֹסָמוֹ.

סְפוֹר דְּמָעוֹת עֲלֵי אֶרֶץ תְּזוּבְנָה
לֹא כֻלָּם מִמַּכְאוֹב נִקָּרוּ:
חֲצָיִם לְהַשִּׂיג תְּשׁוּקָה תְּטוּפְנָה
וּמֵעוֹצֶב חֲצָיִם נִגָּרוּ.

אַל תֹּאמַר לָכֵן רַק נַפְשֶׁךָ
לְחֵן עָמָל מַטָּרָה נִצֶּבֶת
תֵּן נָא עַל הַגּוֹרָל עֵינֶיךָ
לְכָל אִישׁ רָעֵהוּ בְּשֵׁם נִקֶּבֶת.—

שִׁיר לְפּוּרִים.

אָז כַּאֲשֶׁר פָּשְׁתָה בְּשׁוּשַׁן הַמִּסְפַּחַת
אֵיבַת נִין אֲגָג טִיט וָרֶפֶשׁ גּוֹרֶשֶׁת
אֵיכָה הַנּוֹשֶׁנֶת שִׂנְאָה נִצַּחַת
עַל עַם מְפֻזָּר וְשָׁסוּי רָעָה חוֹרֶשֶׁת
אָז נִצְפַּן עַל עַם נָקִי אוֹרֵב כַּחֶתֶף
וְנַפְשׁוֹ שׁוֹקֶקֶת דָּמִם לֹא חָשְׁבָה כָּכֶף.—

יוֹם בֶּן קִישׁ חָמַל וַאֲגַג לֹא הִכְנִיעַ
רֵאשִׁית חַטָּאת רֵאשִׁית תּוֹגַר מִלְחֶמֶת
עַנְנֵי רַעַם אֵלֶּה עָלֵימוֹ הִרְקִיעַ
אֵל צִוָּה הֵרֵק עָלָיו חֶרֶב נוֹקֶמֶת;
אֶפֶס לֹא לַאֲבַדּוֹן צִוָּה צַלְמָוֶת
לְהַפְחִיד עַם יֶאֱהַב רַק הֶרְאָה הַמָּוֶת.

יְשֻׁרוּן אֲשֶׁר קִוּוּ רַק עַל עָפָר נַחַת
אָרְחוֹת עוֹלָם דֶּרֶךְ כָּל אִישׁ לָלֶכֶת
בְּדִמְעוֹת נִפְרְדוּ בְּאֶבְרֵי בוֹר שַׁחַת
אִישׁ מֵאֵת אָחִיו מִמִּקְנֶה וּמְלָאכֶת;
הֲדַסָּה צְרוֹר הַמּוֹר רֹאשׁ כָּל בּוֹשֶׂם וָרֵיחַ
פֵּרְשָׂה בְיָדֶיהָ - הָהּ! מַר תִּתְיַפֵּחַ —

וְכַאֲשֶׁר רָאָה יְמִינִי לַהַט הַחֶרֶב
מְרוּטָה לָטֶבַח עָלֵימוֹ מְשׁוֹטֶטֶת
צָם שְׁלֹשֶׁת יָמִים מֵעֶרֶב עַד עֶרֶב
וַיַּזֶּה הַלְאָה בְּהָלָה שׁוֹלֶטֶת:
וְאֶל עוֹזֵר לָרָעָה הֵסֵב צַלְמָוֶת
עַל כֵּן יֵאָמֵר לָזֶה „רַהַב, שָׁבֶת!"

עוֹד שִׁבֵּר הָאוֹיֵב יָד בָּם שָׁלוֹחַ
פִּתְאוֹם בְּפִתְגַם מֶלֶךְ יַחְדָּיו נִקְבָּצוּ
וְחֶרֶב יַד שָׁנַן גּוֹי חָסִיד טָבוֹחַ
בְּלִבּוֹ הֵבִיאוּ וּבְדָמָיו רָחָצוּ:
לֹא לָבוֹז בִּזָּה לֹא לִשָּׂא מַלְקוֹחַ
נְקָמָה עֲשׂוֹת בָּאוּ וְלַאֲסוּרִים פְּקַח קוֹחַ.

כִּמְעַט הֶרְגְּעָה חַרְבָּם נָח הַסַּעַר
עוֹד זָל מִלּוֹעָם דַּם נוֹעַם וּמֶגֶר
וְעַל צַוְּארֵיהֶם נָפְלוּ זָקֵן וָנַעַר
טָבוּל בְּדָם מִנְעֲלֵיהֶם כֹּל הָמוֹן בֶּגֶד
בַּהֲמוֹן רִגְשׁוֹת לֵב הַדּוֹמוּ נֶאֱלָמוּ
כִּי לִרְאוֹת אִישׁ רֵעוֹ תְּמוֹל לֹא חָלָמוּ.

לְאוֹת זֶה הַיּוֹם בּוֹ עֲצַת אוֹיֵב סֻכְּלָה
לָהֶם שִׂמְחָה עָשׂוּ הֵכִינוּ זֶבַח
וְאִישׁ לְאָחִיו רְאוּתוֹ נַפְשׁוֹ לֹא כִּלָּה
שָׁלַח מָנוֹת לְאוֹת הַצָּלָה וָרֶוַח
וַתְּהִי חוֹק בְּיִשְׂרָאֵל לֹא יַעֲבוֹר נֶצַח
עוֹד אֶת שֵׁם יִשְׂרָאֵל יִשָּׂא עַל מֵצַח.

תקון	טעות				
כְּפִי	כְּפִּי	10	שורה	14	עמוד
הִתְהַלֵּכְנָה	הִתְהַלֵּכְנָה	5	—	15	—
עֶבְרֵי	אֶבְרֵי	11	—	18	—
תקנ"ז	תקנ"ט	1	—	19	—
קַו	קָו	4	—	24	—
בְּעֶבְרֵי	בְּאֶבְרֵי	9	—	34	—

GRDRUKT BIJ D. PROOPS J7. TE AMSTERDAM.

